

Гук Л.П.,

Державна Установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України» м. Київ, Україна

Guk L.

Institute for Economics and Forecasting, Ukrainian National Academy of Sciences Kyiv, Ukraine

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ
ТА НЕСТАНДАРТНИХ ФОРМ
ЗАЙНЯТОСТІ**

**PROGRESS
OF ENTERPRISES TRENDS AND
NON-STANDARD FORMS OF
EMPLOYMENT**

Досліджено проблеми впливу інформаційних технологій на трансформацію зайнятості. Розглянуто розвиток нових моделей підприємств, створення нових робочих місць. Визначено переваги нестандартних форм зайнятості і проблеми, які вони породжують у сфері соціально-трудова відносин.

The paper is devoted research of influence of information technologies on employment's transformation. Considered here are development of new models of enterprises and creation of new workplaces. It is certain advantages of non-standard forms of employment and its problem generating in the field of socially labour relations.

Суспільство сьогодні переживає нову глобальну трансформацію — становлення постіндустріального суспільства. Багато його теоретиків малюють картину оновлення трудового світу: нас чекає більш кваліфікована цікава і творча робота. Проте критично настроєні футурологи попереджають, що сама праця поступово зникає із знайомого нам соціально-економічного простору.

Стрімкий розвиток комунікаційних технологій, разом з вимогами сучасного бізнесу і умовами життя, що змінюється, став причиною перенесення робочого процесу за межі традиційного офісу. Істотно змінюється і само підприємство як економічний інститут. Традиційні виробничі структури замінюються невеликими професійними групами, що працюють з новітніми комп'ютерними і телекомунікаційними технологіями.

Значну роль відіграє потреба в нових послугах, характерна для інформаційної економіки. Працедавці потребують працівників інформаційної сфери. Прагнення зменшити витрати на їх утримання приводить до думки про переміщення робочого процесу за межі офісу, працедавці у пошуках гнучкості все більше використовують стратегії дистанціювання. Стандартизоване і стабільне «суспільство праці» змінялося «індивідуалізованим суспільством» [1] і «суспільством ризиків» [2].

Сьогодні відбувається дестандартизація зайнятості, тобто широке розповсюдження гнучких і мінливих форм зайнятості, які можуть бути названі нестандартними. В умовах швидкого і ста-

більшого економічного зростання після Другої світової війни була сформована концепція повної (стандартної) зайнятості: у суспільне виробництво намагалися залучити практично все працездатне населення, а в промислово розвинених країнах безробіття складало лише 1—3 %. Воно носило в основному циклічний характер, а кейнсіанська політика державних інтервенцій вирішувала проблему, стимулюючи попит. У 1990-і роки кількість безробітних у розвинених країнах (членах ОЕСР) складала вже 6—8 %, а в країнах Європейського Союзу — 8—11 % економічно активного населення. В Іспанії рівень безробіття досягав в окремі роки 20—24 %, в Ірландії і Фінляндії перевищував 15—16 %. Безробіття на сучасному етапі розвитку має характер структурного. Навіть у періоди економічного зростання зайнятість не збільшується такими ж темпами.

Підвищується роль групи незалежних професіоналів — фрілансерів¹, що самостійно реалізують свої послуги на ринку. Ринок фріланс-послуг на сьогодні вже достатньо розвинений у Європі і Америці і стрімко розвивається в Україні і країнах СНД, залучаючи все нових учасників як з боку виконавців, що пропонують свої послуги, так і з боку приватних осіб і підприємств, готових до співпраці на віддаленій основі. Перспективи розширення нової категорії працівників — електронних фрілансерів пов'язані із зростанням об'єму робіт, по виробництву і переробці інформації, а також подальшим розвитком інформаційно-комунікаційних технологій і їх освоєнням широкими шарами сучасних працівників.

Розвиток фріланс-послуг базується, перш за все, на економічних чинниках, коли можна працювати відразу на кількох замовників, є більше можливостей для самореалізації. Одна з причин попиту підприємств на позаштатних працівників полягає у їх прагненні економити витрати, зокрема витрати на працю. Фрілансера не потрібно офіційно оформлювати на роботу, забезпечувати його соціальними гарантіями, які необхідно надавати для штатних працівників, виділяти йому робоче місце.

В Україні попит на послуги позаштатних працівників формується в основному за рахунок іноземних підприємств. За неофіційними даними, біля 90 % розробок українських програмістів фінансуються європейськими і північноамериканськими компаніями. Інтерес іноземних компаній до українських програмістів легко по-

---

¹ Фрілансер (англ. freelancer — вільний списоносець, найманець; у переносному значенні — вольний художник) — людина, що виконує роботу без укладання довготривалого договору з працедавцем, наймана тільки для виконання певного переліку робіт (позаштатний працівник).

яснити: відносна дешевизна праці при високій якості роботи наших фахівців виглядає дуже цікавою для залучення їх до розробок програмного забезпечення. Наприклад, у сусідній Росії «розцінки» на надання аналогічних послуг у півтора-два рази вищі.

Вітчизняні підприємства вважають за краще використовувати замість залучення послуг фрілансерів альтернативні способи адаптації до коливань попиту, що склалися раніше в рамках української моделі ринку праці. Крім того, відсутність в українському трудовому законодавстві норм, що регулюють умови зайнятості фрілансерів, укладання з ними договорів і тому подібне з урахуванням особливостей даного виду зайнятості, також стримують попит українських підприємств на нестандартну зайнятість.

Література

1. Бауман З. Индивидуализированное общество. — М.: Логос, 2002. — С. 29.
2. Beck U. The Brave New World of Work. Oxford: Polity Press, 2000. P. 5.

Гусева І. Ю.,

аспірант кафедри економіки підприємств ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Guseva Iryna

Postgraduate student of the economic of enterprises chair of the SHEE «Vadym Getman Kyiv National Economic University»

**ЕВОЛЮЦІЯ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ
«РИНКОВИЙ КАПІТАЛ»**

**AN EVOLUTION
OF DEVELOPMENT
OF ECONOMIC CATEGORY
IS A «MARKET CAPITAL»**

Розглянуто сутність поняття ринкового капіталу як сукупності нематеріальних активів підприємства. Обґрунтовано необхідність формування його структури та підвищення ефективності використання.

Essence of concept of market capital as aggregates of immaterial assets of enterprise is considered. Grounded necessity of forming of his structure and increase of efficiency of the use.

В умовах конкурентного середовища підприємству необхідно створювати і постійно підтримувати ті властивості, які вигідно відрізняють його від інших підприємств. Індивідуальність підприємств може бути зумовлена рядом чинників, а саме сферою діяльності, властивостями продукції, унікальністю сервісу, нематеріальними активами підприємств. Сукупність конкурентних